

*Zpravodaj
města Štramberka*

3/2004

O B S A H

Vojtěch Petráš

Dolní konec Padola, kresba kolorovaná akvarelem, 1950 titulní strana obálky

Vojtěch Petráš

Štramberská květena vápenomilná — Chrupa čekánek, neboli jesenec
na hřebeni pod Bílou horou dne 31. 7. 1960, výška 86 cm 2. strana obálky

Věra Michnová

Zprávy z radnice 4

Jak jsme společensky a kulturně prožili třetí čtvrtletí 2004 5

Ohlédnutí za Štramberským kulturním létem 8

Josef Adamec

Štramberk a T. G. M. 10

Bohumil Kresta

MUDr. Adolf Hrstka — Štramberk a Kotouč, část II. 12

Zdeněk Bár

Z rodinné kroniky (Magazín Nové svobody, 6. 5. 1972) 18

Dr. Stránský

Interpellace (Haus der Abgeordneten. — 12. Sitzung der XXII. Session am 28. Juni 1917; 347/1) 21

Jezevec

Propagátoři Štramberka (Polední ostravský deník, 30. 6. 1933) 22

Vojtěch Petráš

Chvála štramberského nářečí (pokračování), kresba Vojtěch Petráš 24

Bohumil Kresta

Historiky starých kamenářů, část V. 25

Augustin Raška

Vaření povidel ve Štramberku před 120 léty 26

Mořic Remeš

Motýl téměř vyhubený (Kravařsko, 15. 6. 1933), foto 27

K. J. Maška

Pravékové nálezy ve Štramberku, část V, kresba Vojtěch Petráš 28

K. J. Maška

Jeskyňe Šipka, foto z archivu 3. strana obálky

Neznámý autor

Štramberk před r. 1925 4. strana obálky

ZPRAVODAJ MĚSTA ŠTRAMBERKA č. 3/2004

Zodpovědný redaktor: Aleš Durčák. **Redakční rada:** Karel Hrček, PhDr. Anna Hrčková, Bohumil Kresta, Josef Marek, Věra Michnová, Mgr. Jana Milichová a Vojtěch Petráš. **Jazykové korektury:** Aleš Durčák. Copyright si podržují autoři, kteří rovněž ručí za věcnou správnost jednotlivých příspěvků. Redakce si vymezuje právo stylistických úprav a krácení textu. Nevyžádané materiály zůstávají součástí archivu ZMŠ. Adresa redakce: Muzeum Zdeňka Buriana, Náměstí 456, 742 66 Štramberk, tel.: 556 852 240, e-mail: mzb@stramberk.cz. **Vydává:** Městský úřad Štramberk (tisk povolen rozhodnutím č.j. 1217/94-RR-408 referátu regionálního rozvoje Okresního úřadu v Novém Jičíně dne 3. 11. 1994). Vychází: 4× ročně. **Výroba:** Tiskárna a nakladatelství *Beatrix*, Dobrá. Zář 2004.

Zprávy z radnice

Věra Michnová

Rada města se za uplynulé období sešla celkem čtyřikrát a zastupitelstvo jedenkrát. Projednávalo se hodně záležitostí, zprávy o činnosti výboru kontrolního, hospodaření za I. pololetí roku 2004 a úprava rozpočtu, stav zadluženosti města, příprava Dnů evropského dědictví, činnost komise regenerační, stav kulturních památek ve městě, hodnocení práce rady města, dále činnost komise sociálně zdravotní a bytové, stav přidělování bytů, nezaměstnanost ve městě a sociální oblast, sport ve městě a využití volného času mládeže a dětí, zpráva o činnosti komise mládeže, sportu, využití volného času a školské, zpráva o činnosti Sboru pro občanské záležitosti a příprava voleb do krajského zastupitelstva a senátu PČR. V majetkoprávních záležitostech se obě instituce, jak rada, tak i zastupitelstvo, zabývaly prodeji a odkupy pozemků, uzavíráním smluv apod.

V tomto období bylo otevřeno po roční uzavěře 1. července koupaliště na Libotíně, kde byly provedeny udržovací a základní opravy bazénu za 300 tis. Kč. Pokud počasí přálo, bylo koupaliště plné. Dále byl vybrán nový provozovatel areálu hradu Štramberka: stavební firma Technoprojekt, a.s. Ostrava.

Za 10 mil. Kč byla opravena a zrekonstruována tělocvična na Zauličí: nová střecha, okna a palubová podlaha, topení a osvětlení. V dalších etapách by měl být zateplen a zrekonstruován spojovací krček mezi školou a tělocvičnou, dostavěna malá tělocvična a příslušenství, dostavěno poslední křídlo školy a provedena rekonstrukce šaten u volejbalového hřiště. Muzeum Novojičínska opravilo střechu na budově Muzea Zdeňka Buriana. V našem městě se pořád něco děje. Město žije, vzkvétá, omlazuje se a otevírá se světu.

Jak jsme kulturně a společensky prožili třetí čtvrtletí roku 2004

Věra Michnová

Nemohu začít ničím jiným, než připomínkou Dnů města Štramberka. Začaly v páteční podvečer 25. června 2004 koncertem štramberské hudební skupiny Musica da gamba. Byl to prozatím poslední koncert této skupiny v letošním roce. Chtějí si chvíli odpočinout a za čas se uvidí. Byla by to velká škoda, kdyby úplně skončili. V sobotu 26. 6. pokračovaly Dny města sběratelskou burzou knih a pohlednic, tradičním během do schodů, soutěžemi a atrakcemi pro děti na hradě, soutěží o nejlepší Štramberské ucho, filmem Vojtěcha Jasného Touha, večerní dramatizací povídky Boženy Němcové Divá Bára v amfiteátru, kterou režíroval Josef Marek a sehráli herci Divadla pod věží. Po skončení divadelního představení na Náměstí byla naší Skupinou scénického šermu Allegros předvedeno představení Dábel s ohňovými efekty.

V neděli 27. června vyšel průvod z Náměstí v čele s mažoretkami Punto z Hradce Králové a Sdružení hudebníků dechového orchestru v čele s Aloisem Cigánem všem účastníkům průvodu hrálo pěkně do pochodu. V Národním sadu pokračovaly mažoretky ve svém vystoupení, koncertovalo i SHDOMŠ, starosta města ing. Jan Socha vyhlásil výsledky soutěže o nejlepší Štramberské ucho, představil se kynologický klub s ukázkami výcviku psů, taneční skupina DDM Štramberk Pavučinky, hudební skupina Ogaři s vypravěčem Josefem Hřčkem s ukázkami ve štramberském nářečí a nakonec vystoupili naši mladí, hudební skupina Radeq. Občerstvení zajišťovali po celou neděli naši hasiči, průvodní slovo Věra Michnová.

Sdružení hudebníků dechového orchestru města Štramberka pod vedením pana Aloise Cigána. Dny města, 27. června 2004.

Profesionální portorikánský taneční soubor Guamanique, 21. června 2004.

3. července 2004 vystoupili v areálu hradu Štramberka naši rytíři ze skupiny SSS Allegros a v tentýž den byla zahájena akce Prodloužený víkend na Trúbě. V sobotu v 19 hod. fanfáry členů SHDOMŠ zahájili tuto společnou akci divadelních spolků, kastelána a jeho spolupracovníků a komise kulturní a cestovního ruchu. Na Trúbě a kolem ní jste mohli potkat strašidla, mohli jste se dočkat razítka s Ježibabou, hádání z ruky, horoskopů, mohli jste politovat trpící v hladomorně a poslechnout si i nějakou tu štramberskou písničku. Bylo i nějaké to občerstvení - pro ženské bylinkový čaj a pro mužské štamprlička. Trúba byla otevřena do 22 hod. V neděli jste měli také možnost navštívit Trúbu v prodlouženém čase do 22 hod., ovšem už bez programu.

4. července 2004 všichni milovníci cimbálovky zajásali, neboť prvním koncertem Štramberského kulturního léta bylo představení cimbálové muziky Javořina z Rožnova pod Radhoštěm v amfiteátru.

6. července měl Farní sbor českobratrské církve evangelické shromáždění s připomínkou Mistra Jana Husa. Slavnostní promluvu měla Mgr. Marta Silná z Nového Jičína.

11. července byl další promenádní koncert, tentokrát v Národním sadu, přijela Jistebnická třináctka, malý dechový orchestr z Jistebníku.

17. července uspořádali nájemci restaurace na hřišti Bařiny Letní večer, hrála skupina Cizinci.

V neděli 18. července se v Národním sadu na promenádním koncertě představil Dechový orchestr mladých z Jistebníku.

V sobotu 31. července a neděli 1. srpna firma Šmíra — Print, s.r.o. z Ostravy uspořádala historický jarmark s programem.

1. srpna v amfiteátru zahrála hudební skupina Camerata z Koprivnice.

Od 31. července do 7. srpna uspořádala pražská agentura Dvorana taneční kurz našich lidových tanců Summer folk dance 2004 — Štramberk pro cizince v Kulturním domě. Moc se jim u nás líbilo. Manželé Hřčkovi pro ně uspořádali besedu z oblasti folkloru, etnografie a místních zvyků, Aleš Durčák procházku po místních zajímavostech.

8. srpna v Národním sadu pokračovala série promenádních koncertů vystoupením členů Lašského žesťového kvinteta.

14. srpna zazněly tóny country z hradeb. Manželé Bornovi uspořádali Country večer, na kterém hráli Cizinci.

V neděli 15. srpna se v amfiteátru sešli příznivci a obdivovatelé Tamburášského souboru Brač ze Studénky.

V sobotu 21. srpna firma Šmíra — Print, s.r.o. z Ostravy uspořádala pro cyklisty I. Štramberský pomeranč, kde rozvěsili na hlohy pomeranče a každý, kdo přijel na kole do Štramberka si jej mohl utrhnout.

V neděli 22. srpna v amfiteátru se představilo Lašské žesťové kvinteto.

Sbor zpěvaček a zpěváčků Ondrášek z Nového Jičína spolu s družebním orchestrem z Německa uzavřeli promenádním koncertem v Národním sadu Štramberské kulturní léto.

V sobotu 4. září proběhla na Náměstí další z akcí firmy Šmíra — Print, s.r.o Ostrava, a to I. Štramberská kolobka.

V pondělí 6. září byl zahájen provoz v zrekonstruované tělocvičně na Zauličí, jejíž první etapa stála 10 mil. Kč.

11. září naše město navštívil biskup František Václav Lobkovic, přes 500 ministrantů a také kněží. Konala se u nás ve Štramberku totiž ministrantská pouť z celé Ostravsko-opavské diecéze.

Téhož dne 11. září sehráli herci Divadla pod věží reprízu Divé Báry v amfiteátru.

Ve dnech 11. — 19. září probíhaly v celé naší republice Dny evropského dědictví (EHD). Ve Štramberku připadly dny zpřístupnění památek (mnohdy veřejnosti běžně nedostupných) na 18. a 19. září. Byla otevřena obě muzea — Muzeum Zdeňka Buriana, Muzeum Novojičínska, věž Trúba, amfiteátr se zvonící bývalého kostela sv. Bartoloměje pod hradem a na Náměstí byla odkryta stará pivovárská studna.

17. září se sešly děti, ba i někteří rodiče, v celkovém počtu 242 na noční, lépe řečeno večerní hře Cesta po Kotouči, tentokrát za pohádkovými bytostmi, kterou tradičně pořádá DDM Štramberk ve spolupráci s komisí sportu, mládeže, využití volného času a školské. Největším tahounem je vedoucí pobočky DDM Štramberk Regina Šmahlíková.

Ve dnech 18. a 19. září probíhaly dny otevřených dveří v nově zrekonstruované tělocvičně na Zauliči a také v modlitebně Českobratrské církve evangelické na Zauliči, kde byly velké oslavy stého výročí otevření sborového domu (1904 — 2004). Štramberk navštívil při této příležitosti synodní senior Mgr. Joel Ruml.

18. září se uskutečnil 2. ročník „Běhu rodným krajem Emila Zátopka“ Kopřivnice — Rožnov pod Radhoštěm. Trasa závodu vedla i přes naše město. Těto slavnosti se zúčastnila i manželka Emila Zátopka Dana Zátopková.

Ve dnech konání Dnů evropského dědictví souběžně na Náměstí firma Šmíra — Print, s.r.o. Ostrava pořádala Burčákové slavnosti s doprovodným programem.

28. září má svátek sv. Václav a Orelská jednota Štramberk jako každoročně uspořádala slavnost v kostele a také u sochy sv. Václava na Kotouči.

Ohlédnutí za Štramberským kulturním létem

Věra Michnová

Letošní léto bylo příjemné co do počasí, ovšem až ve své druhé polovině, a to kulturní se také celkem příjemně vybarvilo. Zahájili jsme ho neoficiálně přesně v 1. letní den vystoupením portorikánského souboru a oficiálně o 5 dní později na Dnech města Štramberka a uzavřeli poslední víkend v srpnu.

Teprve podruhé jsme Dny města pojali jako tří denní akci, ale je pravda, že v sobotu jsou to většinou komorní akce, a tak zkusíme příští rok program trochu změnit a obohatit. Skladba proměňadních koncertů byla různorodá — dechové orchestry vystoupily tři (Jistebnická třináctka, Dechový orchestr mladých z Jistebniku, SHDOMŠ Štramberk) dvakrát Lašské žesťové kvinteto, dvě hudební skupiny se středověkou hudbou (Musica da gamba, Camerata), jedenkrát cimbálová muzika (Javořina z Rožnova pod Radhoštěm), Ogař s repertoárem písní ze Štramberka a okolí, rocková skupina Radeg, Tamburášský soubor Brač a pěvecký soubor Ondrášek z Nového Jičína. Také divadelní soubor Divadla pod věží sehrál Divou Báru. Velmi vydařená akce byl i prodloužený víkend na Trubě. Celková úroveň vystupujících souborů byla velmi dobrá. Občas není všechno stoprocentní, někdy vypoví člověk, jindy technika. Ale dá se říci, že letošní kulturní léto bylo povedené.

Začátkem srpna se v našem městě začaly objevovat akce firmy Šmíra — Print, s.r.o. Ostrava. Tato firma vlastní na Náměstí provozovny, které, jak se zmiňují její zástupci, potřebuje zaplnit turisty, aby na sebe provozovny vydělaly. Svým způsobem silně komerční akce, které sponzorují různí sponzoři, nás zavalily jako přivalové deště. Některé z akcí byly povedené (historický jarmark, Burčákové slavnosti), některé méně — I. Štramberský pomeranč a např. I. Štramberská kolobka je akce, která určitě na Náměstí nepatří. Další akce jsou připraveny ze strany firmy Šmíra — Print s.r.o. Ostrava. Vznikly bouřlivé diskuze kolem těchto aktivit. Je to prozatím ve stádiu vzájemného seznamování a také o vhodnosti výběru akcí s ohledem na kulturní, památkové, historické i občanské kořeny a pohledy. Nic nelze lámat přes koleno. Na druhé straně je pravda, že některé z akcí přitáhly hodně turistů, díky dobré reklamě a propagaci a naše město se tak dostalo do širšího povědomí zájemců z ostravského regionu. Asi nejspřáhlejší cesta bude formou vzájemné dohody a diskuze.

Štramberk a T. G. Masaryk

Josef Adamec

(ukázka z knihy *Stále na nás hledí*, Kopřivnice 2002)

Na srázném horském svahu leží Štramberk, moravský Betlém. Malebná zřícenina hradu s vysokou věží vévodí celému městu a pod ní, v malebných domcích, sroubených ze dřeva a vymazaných hlínou žili horalským životem lidé, jímž hlad a bída byly životním údělem. Na 700 mužů pracovalo v lomech a vápenkách a na 700 jich nepřinášelo z těžce vydělaných peněz domů téměř nic. Dlouhými hlty rezné kořalky propjeli zbytky hubených výplat, celá tíha starostí o rodinu spočívala na bedrech žen, které se musely starat o nasycení pěti i šesti dětí.

Žilo se tu v bídě a nikdo si nestýskal, lidé věřili, že to tak musí být, nikdo si netroufal hledat cestu k lepšímu způsobu života — bál se, aby neopravoval vůli Boží. Řemeslníci byli stavem skoro panským a přece Štramberáci nechtěli dát své synky do učení v kopřivnické vagónce. Její dělnictvo bylo sociálně demokratické a zbožní Štramberáci se báli o své děti, aby se z nich vlivem prostředí nestali socialisté, či jak sami říkali, „*aby se jim něžkazylí*“. Farář byl rádcem, i soudcem, jeho slovo platilo víc než zákon. A v tomto prostředí se o mandát ucházel prof. T. G. Masaryk.

Volební kampaň pro Masaryka vedl učitel Dresler „*Před volbami*“, vzpomínal „*začali klerikálové zpracovávat venkov prostřednictvím misíí. Do Štramberku přijeli misionáři, kteří na lid působili nejdříve nábožensky, aby ho pak při volbách mohli agitátoři snadno zpracovat i politicky...*

Masarykova kandidatura byla vyhlášena dosti pozdě. Informoval jsem prof. Masaryka o poměrech v obci a tehdy jsem mu dal jednu radu: mluvejte hodně o náboženství, klerikalismus je u nás hojně rozšířen, ale lidé jsou spíš nábožnější než klerikální... Když byla kandidatura Masarykova hotovou věcí, přijel s Kraiczem a všichni tři jsme šli k Hrstkovi, aby ho podporoval. Když jsme probrali situaci, vyslovil se Hrstka pro Masarykovu kandidaturu a slíbil, že nám bude pomáhat...

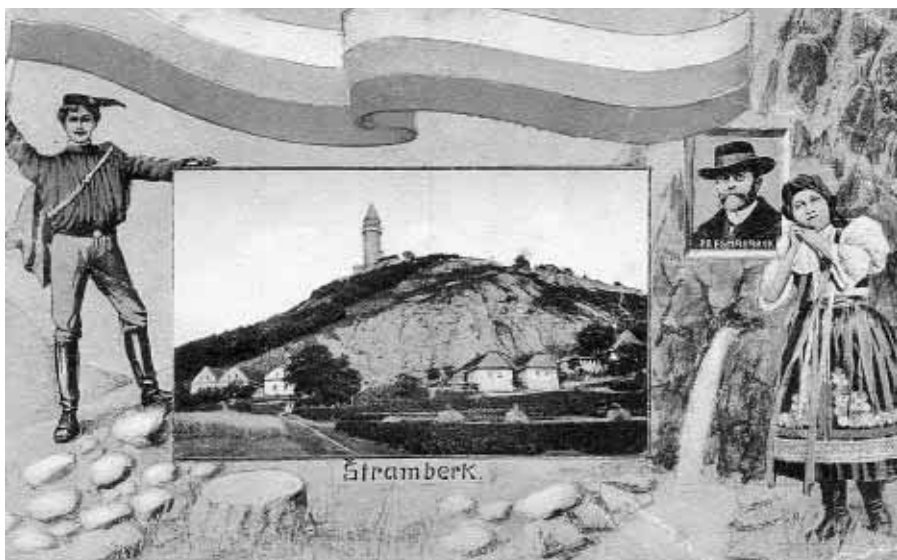
Když prof. Masaryk přijel na první schůzi, ubytoval se nedaleko nádraží v hotelu Kahánek (dnešní Palárna) ...Začal svou řeč citátem z Bible... pokračoval, že se musí rozeznávat klerikalismus od náboženství. Jeho schůze měla úspěch, který byl příčinou, že agitace proti němu vystupňovala v zuřivý boj...

... V čele agitace proti Masarykovi stáli kaplani, faráři se drželi spíš stranou. V našem kraji to byl kopřivnický kaplan Martin Chudoba, bystrý a sečtělý člověk, jehož pak za jeho volební agitaci jmenovali arcibiskupským kaplanem...

Jindy míval Masaryk schůze v hostinci Pod Trúbou (dnešní zdravotní středisko), z Palárny šel obyčejně v doprovodu známých a příznivců. Stalo se, že cestou na Masaryka pokřikovaly i navedené děti, jindy i jedna z navedených žen hodila po něm hneč... Ale schůze měla úspěch a Masarykova řeč na posluchače působila...

Jiný pamětník, paní Martinásková, v kronice zaznamenala: „...Ve Štramberku se podobně jako kopřivnický kaplan choval P. Jan Hrubý. Napadal v Novinách zpod Radhoště učitele Dreslera, který byl s prof. Judou velkým zastáncem Masaryka. Učitel Dresler mu odpovídal v časopise Lubina... Čím víc se blížil den voleb, tím více se boj stupňoval. Volebních schůzí se zúčastňovalo mnoho lidí... boj byl těžký, velmi těžký, šlo o každý hlas, a to doslovně... K velké radosti všech pokrokových byl zvolen prof. Masaryk. Budoucnost ukázala, že to byl člověk hodný důvěry českého národa, zasloužil se o československý stát...“

I kronika štramberské fary zaznamenala ohlasy na průběh a výsledky voleb. Kromě počtu hlasů pro jednotlivé kandidáty kronika potvrzuje, že ve Štramberku dostal Povondra podstatně víc hlasů než Masaryk a dodává: „... jinde po kraji byl poměr hlasů jiný, takže byl zvolen Masaryk. Zde agitovali pro něho hlavně učitelé Dresler a Baar a počínali si někdy bezohledně...“

Dobová pohlednice, kolorovaný světlotisk, G. Jilovský, Praha Žižkov, r. 1923.

Rozpad rakousko–uherské monarchie patří mezi nejvýznamnější události 20. století v Evropě. Za muže, jenž nás po 300 leté pobělohorské porobě přivedl ke svobodě a zasloužil se o vznik samostatné československé republiky byl po 28. říjnu 1918 jednoznačně považován prof. T. G. Masaryk. Je proto pochopitelné, že se stal prvním prezidentem našeho novodobého státu a řídil jeho osudy dlouhých 17 let.

V bývalém volebním kraji prof. Masaryka vyrostla už v prvních poválečných letech řada jeho pomníků, bust, byly po něm pojmenovány školy, náměstí, ulice...

V krátké době se ukázalo, že největším nepřítelem Masarykových ideálů — a tím i pomníků, které jej velice živě připomínaly — jsou totalitní režimy, jejichž praktiky vystavily naše národy nejtěžším zkouškám. Dá se říct, že osudy soch a pomníků se podobají osudům lidským. Jsou v podstatě odrazem dějinných zvrátů, kterých naše republika poznala víc než dost.

Od bouřlivých volebních událostí roku 1907 uběhlo 15 let. Ale jako kdyby věky přešly — světová válka změnila způsob života i myšlení lidí. I Štramberáci si vzpoměli na úsilí T. G. Masaryka, nyní už prezidenta Osvoboditele, které prokázal v boji našich národů za svobodu a samostatnost. Svoji vděčnost projeвили tím, že jako první v okolí odhalili Masarykovi pomník a dokázali tak, že i přes úpornost někdejšího volebního zápasu a nepochopení zanechal poslanec Masaryk u nás stopu. Pomník byl postaven v krásném prostředí Národního sadu na bájeplném Kotouči.

Velmi brzy po první světové válce MUDr. Adolf Hrstka, tvůrce Štramberka uměleckého i turistického, pochopil, že Kotouč je přímo stvořen a předurčen k tomu, aby pro svůj nevědní přírodní, mytologický, geo– a archeologický ráz a význam byl před hrozícím nebezpečím zachován.

Činorodé úsilí MUDr. Hrstky se neobešlo bez problémů, ale nakonec bylo korunováno úspěchem. V Pamětní knize města Štramberka čteme, že „...6. srpna 1922 byl Národní sad na Kotouči slavnostně otevřen za veliké účasti místního a okolního obyvatelstva. Byla odhalena busta T. G. Masaryka a Al. Jiráka...“

Busta TGM od sochaře Jana Štursy hledí z trojbokého jehlanu přímo na Štramberk, který byl dějištěm dramatického volebního zápasu prof. Masaryka a jeho příznivců.

Po okupaci Štramberka v r. 1938 byly busty našich velikánů z Národního sadu uschovány mimo Štramberk. Ale i tak občané navštěvovali i jehlan bez busty TGM, kladli na podstavce svíce, které zářily dlouho do noci. Nakonec Němci i jehlan rozmetali dynamitem.

Po válce byla mohyla i s bustou znovu postavena a v září 1945 se konalo slavnostní zno-udhacení památníků na Kotouči.

Bohužel, konec padesátých a počátek šedesátých let probíhal ve znamení rozšiřování lomu. Možná vandalismem, možná záměrně byly ničeny i sochy a památníky na Kotouči. Poškozené busty ležely dlouhá léta v depozitáři Okresního vlastivědného muzea v Novém Jičíně.

Polovina šedesátých let byla těhotná událostmi směřujícími k rozšíření lomu na úkor města. Úsilí ředitelství lomu a OV KSČ narazilo na hromadný a vytrvalý odpor Štramberáků, kteří své město bránili — řečeno slovy starých Čechů — až do těch hrdel a statků. Občané vytvořili výbor na obranu zájmů města a nevidaným úsilím dosáhli toho, že překazili plány tehdejších všemocných mocipánů.

Ve svých protestech Štramberáci poukazovali na mnohé nešvary, požadovali nápravu, mnohdy marně: *...v roce 1965 byla neznámými vandaly zničena v Národním sadu busta malíře Boh. Jaroňka a T. G. Masarykovi kdosi dal na krk oprátku...*

Úryvek STÍŽNOSTI, kterou občané Štramberka poslali Odboru školství a kultury Okr. nár. výboru v Novém Jičíně ze dne 12. srpna 1966:

Jak je vám známo, došlo v Nár. sadě na Kotouči ke svévolnému poškození několika pomníků, které byly převezeny do Nového Jičína k opravě s tím, že na nich bude vbrzku provedena řádná oprava a že pak budou znovu instalovány na původní místa...

...Zcela rušivě však působí holé podstavce po odstraněných pomnících a jsou předmětem stálých a dokonce podezřívavých dotazů. Tyto okolnosti velmi znepokojují a pohoršují zdejší občany a dále pak liknavost s jakou se Vlastivědný ústav v Novém Jičíně, případně jeho ředitel Jar. Štindel starají o to, aby všechny tyto pomníky přišly co nejdříve zpět na svá místa a napraveno tím odsouzené vandalství...

...Aby se předešlo dalším dohadům a to jak o svévolném poškození těchto pomníků, tak o váhavosti s jakou se provádí jejich oprava a znovuinstalace, žádáme, aby odbor šk. a kult. ONV v Novém Jičíně prošetřil tuto záležitost a žádal zároveň o urychlené provedení těchto prací... (podepsáni členové Výboru na obranu kult. a hospodářských zájmů občanů).

Asi ve stejné době si členové „Výboru“ vytýčili úkoly pro další postup:

dál udržovat a upevňovat náš „výbor“ pro obranu...,

sledovat vývoj událostí v obci, MěNV, ve spolcích a shromažďovat závažný materiál,

čelit pletichám funkcionářů vůbec, spolků, závodu a odhalovat různé lidi, co jim slouží proti zájmům občanů...

...Složení MěNV a rady — klika v radě — všelijaké charaktery, opilci atd. Neudržitelný stav a nedůvěra občanů...

...Situace od roku 1957/58, kdy dohodnuta postupná likvidace Štramberka: předseda ONV, ředitel závodu, OV KSČ.

Volby 1960: tajemníkem Mikula (z N. Jičína),

1964: postupně obsazen MěNV lidmi ze závodu, postupně připravována likvidace města.

Dne 2. 2. 1968 vyšel v TATROVÁKU článek K. Baara „Úspěch je v práci s lidmi“. Z rozsáhlého ohlasu na tento článek vyjímám ze stati nepodepsaného autora několik řádků:

...A proč ten spěch s vykácením 4 ha lesa v Nár. sadu na Kotouči? Nezájem o znovuinstalaci pomníků odvezených pod různými záminkami z Kotouče... Závod Kotouč, jak známo, usiluje o úplné zničení (města) a to za přímé pomoci našeho MěNV, který je pod vlivem závodu Kotouč. Taková je pravda a smutná skutečnost...“

Na Petici občanů z května 1965 navazovalo MEMORANDUM OBČANŮ MĚSTA ŠTRAMBERKA ze dne 3. 5. 1967. Z něho vyjímám:

„...Soudíme, že takhle mohou jednat snad jen zastánci hesla 'Po nás potopa', nikoliv však odpovědní představitelé lidu v socialistické společnosti.

Upozorňujeme při této příležitosti, že také ve Štramberku se tyto ničivé pudy projeví již pustošením Nár. sadu v rezervaci na Kotouči, kde jsou barbarickým způsobem otloukány pomníky našich národních velikánů. Před okupanty (německými) ukryli občané štramberští i za cenu velikých obětí na životech pomníky Fr. Palackého, B. Smetany, Al. Jiráska, T. G. Masaryka, L. Janáčka aj. do bezpečí a po vítězné revoluci jimi lid znovu s velkou radostí ozdobil své rodné město. Dnes jsou tyto pomníky vystaveny většímu nebezpečí — nelze je totiž uchránit před zlobou vlastních lidí.

Je zajímavé, že nejhůře byly postiženy pomníky na nejvzdálenějším okraji rezervace lomu (Jaroněk, Masaryk). Stejně tak překvapila pohotovost MěNV, s níž dal tyto pomníky odklidit do opravy, ze které je občané marně urgují zpět na jejich místa.

Pachatelé prostě dopadení nebyli, hodilo se to prostě na vrub „chuligánům“. Občanům se však na celé věci nelíbí, jak málo zájmů o dopadení a potrestání pachatelů projevily příslušné orgány. Vždyť všude bylo plno otisků prstů, při demolování muselo být použito i žebřů, řetězů a háků, které zpravidla chuligáni u sebe nenosí. Soudíme, že právě zde mají naše NV velikou příležitost dokázat, jak to s ochranou kulturních památek ve Štramberku doopravdy miní...“

A ještě alespoň jeden úryvek ze ŽÁDOSTI O ÚŘEDNÍ ZÁSAH ÚKLKS DO SPORU S KAMENOLOMEM VŽKG, kterou občané zaslali 28. 9. 1967:

„...Občané Štramberka byli brutálně umlčováni a vznesli o protizákonném postupu zástupců MěNV řadu důkazů. Již sám fakt, že MěNV prosazuje proti vůli občanů a proti zájmům svého města zájmy kamenolomu VŽKG a přesto zůstává u moci i po ztrátě důvěry všech občanů bez rozdílu, mluví velmi jasně o tom, jaké nezdravé poměry tu vládnou...“

...Za shora uvedených okolností dělá si ředitel kamenolomu co chce. Především je doslova plundrováno vše, co se dá... Kde je tu stále předstíraný celospolečenský zájem státu, kterým se představitelé kamenolomu VŽKG tak rádi ohánějí? A tak se občané ptají: Není to vše jen vhodný pláštík jiných zájmů, třeba jen úzce osobních?...“

O urychlené dohotovení kopie a její znovuinstalaci se zasazovali představitelé polistopadového Nár. výboru a znovuobnoveného odboru KČT.

Kopie busty TGM byla na podstavec instalována počátkem května roku 1991. „Štramberské novinky“ č. 6/91 ze dne 12. 6. 1991 informovaly: V pátek 5. července 1991 se uskutečnila slavnostní znovuodhalení bust T. G. Masaryka a Aloise Jiráska na Kotouči. Sraz občanů v 18 hod u brány do Nár. sadu. V programu vystoupí dechový orchestr a pěvecký sbor. V rámci slavnosti organizujeme sbírku na kopii busty TGM, jejímž autorem je mladý sochař p. Martin Kuchař z Ostravy.

Při usazení busty na podstavec pomáhali pracovníci závodu Podzemní zásobník plynu a to technikou — dvě vozidla značky ARO dovezla bustu (TGM i Al. Jiráska) na Kotouč a bagrovitým strojem zn. DH z lomu za pomoci samotných pracovníků byla busta p. Kuchařem definitivně usazena. Z Podz. zásobníku se zúčastnili pp. Šmahlík Pavel, Kubíček Jaroslav, Žerdík Pavel, Lazebníček Václav, Adamec Josef, z lomu přijel s mechanismem pro zvedání p. Petráš Lumír, který bustu vyzvedl na podstavec, tam ji přesně usadil p. Šmahlík Pavel a Hrček Josef a p. Martin Kuchař definitivně upevnil k podstavci.

MUDr. Adolf HRSTKA — Štramberk a Kotouč

část II.

Bohumil Kresta

Dokončení stavebních i výtvarných prací bylo připravováno na neděli 6. srpna 1922, kdy měl být Národní sad na Kotouči slavnostně otevřen. Těto neobvyklé slavnosti přál také krásný sluneční den a přilákal spoustu účastníků ze Štramberka i širokého okolí.

Slavnost zahájil sám původce této velkolepé myšlenky MUDr. Adolf Hrstka odhalením busty prezidenta T. G. Masaryka (dílo Jana Štursy). Slavnostními řečníky byli poslanec Sladký a za Vědecký spolek v Mor. Ostravě prof. Štěpnička. O významu slavnosti pojednal poslanec J. M. Kadlčák. Pak se průvod ubíral k odhalení busty Aloise Jiráska (rovněž od J. Štursy). Na závěr promluvil tehdejší starosta města Emil Seltenreich.

Štramberk, Památník Masarykův v Národním parku na „Kotouči.“

Památník T. G. Masaryka — dílo akad. sochaře Jana Štursy bylo odhaleno 6. 8. 1922, Národní sad na Kotouči. Dobová pohlednice, nakl. F. Najvar ve Štramberku, před r. 1925.

Perníková chaloupka na Kotouči byla postavena 3. 5. 1923 podle návrhu malíře Bohumíra Jaroňka.
Autor fotografie a rok neznámý.

Dne 3. 5. 1923 byl dokončen letní výčep — Perníková chaloupka. Vystavěna byla ve stylu valašské chaloupky a celý její vnějšek byl barevně zkrášlen národ. ornamenty podle návrhu Boh. Jaroňka. Spolu s Perníkovou chaloupkou byl o něco níže upraven vodní pramen pojmenovaný Studánka míru a přizdobený valašskou zvoníčkou. S touto studánkou byla na západní straně Kotouče zpřístupněna také Jakobova studánka, která v dřívějších dobách sloužila k osvěžení poutníků putujících na Kotouč.

Gloriet na východní straně Kotouče byl postaven v r. 1923. Autor fotografie a rok neznámý.

O štramberské pouti v roce 1923 mohli návštěvníci Kotouče poprvé zhlédnout Valašský betlém. Umělecké dílo ak. malíře Břetislava Bartoše a řezbářského mistra prof. Aloise Balána, dílo panoramaticky zasazené do štramberského prostředí bylo umístěno do kaple bývalé křížové cesty. (V roce 1992 byl betlém ukraden.) Téhož roku (1923) byl na východním skalnatém ostrohu Kotouče vybudován dřevěný gloriet, odkud byl umožněn překrásný pohled na panorama Beskyd s památným Radhoštěm až na mohutnou zříceninu hukvaldského hradu.

V červenci 1924 u příležitosti stých narozenin Bedřicha Smetany byl mu odhalen pomník s bustou od J. Štursy. Téhož roku ke konci prázdnin byl odhalen také památník Janu Žižkovi — bronzový kalich od Emila Hlavici.

K šedesatinám malíře Boh. Jaroňka byl 27. června 1926 před jeskyní Šipkou odhalen pomník s bustou od Fr. Juráně. Ještě téhož roku v srpnu byl také odhalen pomník Otcí národa Frant. Palackému s bustou od sochaře Jos. Wágnera.

Poslední velkou iniciativou dr. Hrstky bylo vybudování pomníku Leoši Janáčkoví. Slavnostní odhalení busty od Emila Hlavici se konalo 3. července 1927. Stalo se tak ještě za Janáčkovy života v den jeho 73. narozenin, a to jako jedinému z českých skladatelů. Bohužel Janáček se této své oslavy ve Štramberku nemohl zúčastnit, protože v tu dobu byl na pozvání Mezinárodní společnosti pro soudobou hudbu ve Frankfurtu nad Mohanem.

Plaketa Jana Čapka — dílo akad. sochaře Julia Pelikána bylo odhaleno v r. 1928, Národní sad na Kotoouči. Muž s hůlkou je MUDr. Adolf Hrstka. Dobová pohlednice, konec 20. l. 20. století.

Busta Bedřicha Smetany — dílo akad. sochaře Jana Štursy bylo odhaleno 20. 7. 1924, Národní sad na Kotoouči. Autor fotografie a rok neznámý.

Kamenářská kaple, v níž byl v červnu 1952 umístěn obraz malíře Vojtěcha Petráše s motivem sv. Jana Křtitele (zbořena v r. 1967). Národní sad na Kotoouči. Autor fotografie a rok neznámý.

Busta Leoše Janáčka — dílo akad. sochaře Emila Hlavici bylo odhaleno 3. 7. 1927, Národní sad na Kotouči. Dobová pohlednice L.+P., Praha, 1930.

Završením zkrášlení Štramberka měla být výstavba mohyly ke vzpomínce padlých občanů ve svět. válce komponovaná s rozhlednou KČT na Bílé hoře. V roce 1920 byl položen základní kámen a začalo se s navážením stavebního materiálu. Bohužel v době, kdy mělo dojít k zahájení stavby, hospododářská situace se po válce čím dále více zhoršovala. Podle pí. Aněly Blažkové byla městská pokladna téměř prázdná, a proto tehdejší zastupitelé města Hrstkův nákladný záměr neschválili. S touto porážkou se nemohl Hrstka smířit. I po výzvě okolních obcí, aby upustily od budování místních památníků svým padlým občanům a poukázaly tyto částky na stavbu mohyly na Bílé hoře, kde budou umístěny pamětní desky se jmény občanů všech těchto obcí. Ale ani tady Hrstka neuspěl. Město Štramberk u příležitosti 10. výročí ukončení I. světové války roku 1928 položilo základní kámen pro postavení pomníku padlým, jehož zhotovení svěřili Fr. Juráňovi. Odhalení se uskutečnilo 2. 6. 1929. Pomník představuje matku Vlast, jak líbá umírajícího syna. Na zadní straně piedestalu jsou jména padlých ve světové válce a po stranách jsou jména umučených a popravených za německé okupace v době II. svět. války.

Téhož roku (1929) zemřel Hrstkův nejmladší syn. Jeho smrt a vlastní zdravotní potíže jej přivedly k rozhodnutí ukončení lékařské praxe ve Štramberku. Ze Štramberka odjel za nejstarším synem Oldřichem do Ostravy, kde těžká nemoc a stesk po Štramberku umocňovaly jeho velké tělesné i duševní utrpení, kterému v květnu 1931 podlehl. Uložení urny s popelem zesnulého se uskutečnilo za velké účasti jak zdejších občanů, tak občanů ze širokého okolí 25. 5. 1931.

Při loučení se Štramberkem daroval do každého domku obraz s pohledem do Jaroňkovy uličky; v popředí mariánský sloup obklopený dřevěnicemi a s Trúbou na pozadí. Jaký vztah měl Hrstka ke Štramberku vyčteme ze záhlaví obrazu: „Važme si toho, co u nás ještě máme. Pod obrazem vyjádřil Štramberku své vyznání: „Památce mé štramberské vidiny“ Dr. Adolf Hrstka.

OPRAVA: V I. pokračování našeho článku (ZMŠ č. 1/04, s. 14) bylo nedopatřením uvedeno chybné datum u litinového misijního kříže u kostela sv. Jana Nepomuckého. Správná datace je 1833.

NÁRODNÍ SAD NA KOTOUČI

1. VSTUPNÍ BRÁNA
2. POMNÍK PADLÝCH
3. VALAŠSKÝ BETLÉM
4. SOCHA PANNY MARIE
5. STARÁ ŠIPKA
6. BUSTA B. JAROŇKA
7. JESKYNĚ ŠIPKA
8. MAŠKOVA DESKA
9. STARÝ KŘÍŽ
10. PANORAMA ŠTRAMBERKA
11. JANÁČKŮV PAMÁTNÍK
12. MOHYLA T. G. MASARYKA
13. ŽIŽKŮV KALICH
14. ČAPKOVA PLAKETA
15. PAMÁTNÍK AL. JIRÁSKA
16. POMNÍK F. PALACKÉHO
17. STUDÁNKA MÍRU
18. PERNÍKOVÁ CHALOUPKA
19. P. M. SEDMIBOLESTNÁ
20. GLORIET ROZHLEDNA
21. PAMÁTNÍK B. SMETANY
22. POMNÍK SV. VÁCLAVA
23. JAN KŘTITEL
24. KAPLE KŘÍŽ. CESTY
25. POMNÍK POPRAVENÝCH
26. HROB DR. HRSTKY
27. HROB B. BLAŽKA
28. KRISTUS V GETSEMANE

Mapa Národního sadu na Kotouči, tisk KČT Štramberk, r. 1946; č. 28 dodatečně doplněno B. Krestou.

Z rodinné kroniky

Zdeněk Bár

(Magazín Nové svobody, 6. 5. 1972)

Bylo to za první světové války. Štramberský doktor Hrstka očkoval děti proti neštovicím. Maminky — muži byli většinou na všech možných frontách rakousko-uherského mocnářství nebo v práci — se tísnily v místnostech radnice. Najednou do budovy vstoupili dva muži v civilním obleku. Venku čekalo auto s řidičem ve vojenské uniformě v barvě „feldgrau“. Zavolali lékaře do kanceláře, kde úřadoval starosta. Potom byli přítomní vyzváni, aby šli domů, že pan doktor musel náhle odjet.

Doktor Hrstka přemýšlel, co se asi stalo. Nebojí se ničeho — není to poprvé, kdy jede k výslechu. Film paměti promítne mu obrazy z procesu Omladiny v prošlém století. To bylo ještě za studentských let, kdy Mrva, ten hrbáček, všechno prozradil. Zrádce zabili zrovna na Štědrý den — ale s tím už neměl doktor Hrstka nic společného. Nyní jde asi o něco docela jiného...

Vyšetřovací vazba trvá několik měsíců — doma je hlad. Manželka se třemi dětmi se octla bez prostředků — a je ráda, když jí příbuzní vypomohou chlebem žlutým jako kanárek z kukuřičné mouky nebo marmeládou vyrobenou z řepy, slazenou cukrínem.

K vojenskému soudu umístěnému v budově české střední školy vedou ho dva vojáci s nasazenými bajonety. Pobledlý a vychrtlý doktor, poznamenaný dny hladovění a samoty, si nervózně mne a láme prsty.

A pak už stojí před vojenským soudem za předsednictví k. u. k. Obersta — císařsko-královského plukovníka. Německý major-žalobce čte obžalobu. Po vyšetření nacionálií podává charakteristiku venkovského lékaře — zvilého nepřítele rakousko-uherské monarchie. Cituje části dopisů z konfiskované korespondence, pak přichází k hlavním bodům. Doktor byl v nepřímém i přímém styku s nepřáteli — dokazují to nacionalistické pasáže z došlých dopisů i zájezdy ruského vyzvědače do Štramberka. Jeho totožnost sice nebyla posud zjištěna, ale žalobce uvádí velmi sugestivně jeho vzhled a dokonce i fyziognomii ve shodě s četnickým hlášením. Vysoký, v občanském obleku, hovořil rusky nebo slovensky, přijížděl na saních v zimě, oblečen do huňatého kožichu s ruskou papachou na hlavě.

(Doktor Hrstka se ironicky v duchu usmívá — ale vždyť to byl přece Joža Úprka, přivážející mu svůj obraz Orání, který ještě dnes je umístěn v obývacím pokoji, ale rakouský soud, to je přece samec! Ten ví všechno!) Nejpodstatnější je závěr: v restauraci u Jaroňků doktor Hrstka pořádal se svými přáteli večírek, na němž oslavovali pád tehdy ještě rakouského Lvova, který se dostal do moci ruských vojsk. Doktor Hrstka pronesl velezrádnou řeč, kde oslavoval vítězství Rusů. Vyzýval přítomné, aby byli připraveni, až sem — v brzké době — přijdou Rusové. Mluvil zkrátka o tom, že spása pro nás přijde z východu, a dokonce citoval verše nějakého (kterého, žalobce nevěděl) českého básníka o tom, že náš národ může počítat jedině s pomocí Rusů při získání svobody a samostatnosti!

(Doktor Hrstka se v nitru trochu zarazil, vždyť tam opravdu hovořil o Kollárově „dubisku, jež vzdoruje zhoubným až posaváde časům“ a že je nutné se k němu přichýlit, ale tomu nezasvěcený přece nemohl rozumět.)

A pak žalobce žádá jenom trest smrti pro tohoto velezrádce. Doktor Hrstka po skončení je přece jenom jaksi nesvůj. Na přímou výzvu předsedy senátu odpovídá: „Necítím se vinen a popírám pravdu obžaloby ve všech bodech.“ Jeho obhájce, — pocházející z Vídně, přiděle-

ný mu ex offio soudem, šeptá obžalovanému: „Herr Doktor, keine Angst — wir werden siegen — Pane doktore, žádné obavy, my to vyhrájeme“ a důraz klade na zájmeno m y !

Přicházejí svědkové, doktor je překvapen, že dva z nich jsou také ve vazbě, jsou to lidé, kteří byli současně s ním v restauraci. Všichni popírají, bázlivější se omlouvají, že se na nic nepamatují a předseda musí jim znovu zdůraznit, že přísahali, že budou mluvit pravdu, a nic než pravdu. Žalobce jim klade otázky, kličkuje, chce uštvat svými opakujícími se dotazy, ale z tvrdých českých palic nic nevytluče. Vypovídají pořád stejně, že tam tehdy oslavovali, ale narozeniny doktorovy, a nikoliv pád Lvova. A doktor neměl žádnou řeč o Rusech...

Žalobci to nevadí, ale přichází se svým hlavním trumfem, korunním svědkem — četnickým strážmistrem ze Štramberka.

V tom okamžiku doktorův obhájce zbystrí pozornost. Dívá se upřeně na muže v uniformě četnictva a sleduje pozorně každé jeho slovo.

Strážmistr odpovídá velmi přesvědčivě, že přímo hovořil s tím ruským vyzvědačem. Při obchůzce slyšel celý projev doktora Hrstky, protože mu naslouchal zrovna pod okny restaurace „U Jaroňků“ na náměstí ve Štramberku.

Doktor Hrstka si drží hlavu oběma rukama, v mozku mu to přímo víří všelijakými i bojácnými myšlenkami. Z počátku málem ani dost dohře nevnímá, co hovoří jeho obhájce.

Právník nejdříve vyvrací první body obžaloby: dopisy byly napsány před válkou, listy ze Švýcarska nejsou žádným krycím materiálem, ale doktor Hrstka žádal Wiliama Rittera, výtvarného kritika, aby napsal studii o lidovém umění, a zval ho k návštěvě Štramberka, což ovšem za války bylo stěží uskutečnitelné. (Předběhněme událostem a dodejme, že tento Ritter o mnoho let později skutečně do Štramberku přijel a že napsal také francouzskou studii o malíři Ferdiši Dušovi.)

A pokud jde o toho ruského špióna, jaká ironie: ruský vyzvědač se bude dotazovat dokonce rakouského celníka, jak se dostane k domovu doktora Hrstky.

Ale místo dalšího pokračování se obrací k strážmistroví s jedinou otázkou:

„Herr Wachmeister, psal jste to?“

Četník přistupuje blíže a vidí dopis adresovaný jeho bratrovi. Na zadní straně obálky je razítko: „Otevřeno rakousko—uherskou polní cenzurou.“

Četník na chvíli strne a pak jen prohodí:

„Ano, adresu na obálce jsem psal, ale co je uvnitř, nevím.“

Obhájce vysvětluje: „Táhal jsem se proto, že list uvnitř je psán týmž písmem jako adresa, jak mi už potvrdili soudní znalci. Tady je prosím posudek.“

Předseda senátu i žalobce — vojenský prokurátor vyhrkne málem ve stejnu chvíli: „Ale to přece nic neznamená.“

Obhájce — kupodivu rakouský obhájce s majorskými distinkcemi k tomu dodá: „Žádám předsedu senátu, aby nařídil pořádit okamžitě německý překlad přítomným soudním přísežným tlumočnickem.“ Prokurátor se nějak škube, ale předseda, pan plukovník nakonec souhlasí.

„Co je v tom dopise?“ ptá se naléhavě Hrstka svého obhájce. „Nechejte se překvapit — pak to oslavíme, v té sakramentské restauraci Beim Jaronjek.“ Pak dodává skoro vulgárně a velmi tiše: „A podruhé venku držte raději hubu!“

Líčení se znovu zahajuje, přísěžný tlumočník čte do němčiny přeložený text dopisu: „Milý bratře, jsi stejně loajální k jeho Veličenstvu jako já, proto Tě prosím o nějakou laskavost. Kdyby se náhodou stalo a já bych potřeboval, abys mi potvrdil, že jsem hovořil s Tebou — tak musíš to přiznat, že jsem Ti vykládal, co se stalo ve Štramberku. Každý tam zná názo-

ry doktora Hrstky, je to zavilý nepřítel monarchie. Potřebujeme ho dostat před vojenský soud — nedávno měli nějakou oslavu ve štramberské restauraci a ten doktor Hrstka něco mluvil. Stál jsem tehdy pod okny toho podniku, ale neslyšel jsem dost dohře co tam Hrstka vykládá, ale dovedu si to představit. A byl v restauraci zrovna v ten den, kdy padl Lvov. Tak jistě oslavovali ztrátu tohoto města. Napsal jsem v tom smyslu hlášení tak musíš potvrdit, že jsem Ti to všechno vykládal, jak budu vypovídat u polního soudu. Musíme se přece zbavit takových lidí včas...”

Nebylo třeba číst dále, předseda senátu se obrátil ke strážmistřovi:

„Ale vy jste před chvílí tvrdil, že jste celý projev doktora Hrstky přímo slyšel. Psal jste ten dopis?“

Četník zbavený nyní své jistoty stěží zašeptal: „Ano, ale jen proto, že jsem to dobře myslel s monarchií.“ Prokurátor naslouchá, ale pak jenom vztekle pronese: „Pane předsedo, navrhuji okamžité zatčení svědka pro křivé svědectví.“

Obhájce ho málem ani nenechal domluvit: „Pane předsedo, navrhuji okamžité propuštění doktora Hrstky z vazby a zastavení dalšího řízení pro nedostatek důkazů a ... nedokončil. Předseda mu vskočil do řeči: „Pane obhájce, jsou přece určité formality, kterými se musíme řídit...“

Doktor Hrstka i na svobodě zůstal pod četnickým dozorem až do konce války, ale rady obhájce použil a „dával si pozor na hubu“. I tehdy, když své osvobození oslavoval za přítomnosti svého obhájce v restauraci Beim Jaronjek ve Štramberku.

Ovšem i osvobození doktora Hrstky mělo závěr. Oba synové po nastoupení vojenské služby byli ihned posláni na frontu. Roku 1917. Někdy se rodinná tradice opakuje i v příbězích rodinné kroniky.

Ale bohužel už ne s takovým vyústěním.

Syn doktora Adolfa Hrstky, obvodního lékaře ze Štramberku, nadporučík čs. armády v záloze, účastník odboje za druhé světové války, psal jiný dopis z tehdejšího města Breslau — nyní Vratislavi — roku 1943.

„Odcházím v 18.30 s myšlenkami na všechny, s láskou k Vám.“ Dne 27. května, v měsíci jara a víry v nové probuzení vlasti, v 18. 30 byl nacisty stát. Předtím v jednom svém dopise na jednom místě psal: „Nad naší Vlastičkou neplačte, věřte se mnou. Neumřela, ale spí...“ Ale syn doktora Hrstky neměl žádné děti ani nikoho z příbuzných, kdo by se jmenoval Vlasta.

Interpellace

poslanca dra. Stránského a soudruhů v záležitosti MUdra. Adolfa Hrstky, obchodního lékaře ve Štamberku, k rukoum Jeho Excellenci pana ministrpresidenta. Ve Vídni, 26. června 1917.

Krátce vylíčený děj sloužič Vaší Excellenci za doklad pro posouzení vojenské justice a politické jakož i soudní správy v naší říši.

Dr. Adolf Hrstka, lékař ve Štamberku, byl na pouhé udání jednoho četníka, bez vyzvání vojenského soudu, z pouhé zvlé politického úřadu v Novém Jičíně zatčen odpoledne, zaměstnán jsa jako obvodní lékař při očkování. Po jeho zatčení učinili v bytě četníci, kteří byli s celníkem udavačem ve spojení, prohlídku. Dr. Hrstka postaven byl po šestinedělním vyšetřování před stanný soud, ačkoliv proti četníku, který prý inkriminovaný výrok slyšel za dveřmi, svědčilo dvanáct vážných svědků, že toho výroku neučinil.

Osvobozen u stanného soudu, postaven byl před vojenský soud a zde držán ve vazbě po celé tři měsíce, ačkoliv vojenský soud už dávno věděl, že četník — jemuž jeho představení dali ta nejkrásnější vysvědčení — jest podvodníkem pro podvod trestaným, a měl dále od vojenské censury doklady v rukou, že udání celníkovi psal na psacím stroji realista v Hodoníně.

Dr. Hrstka byl také souzen pro podporování špionáže, a tímto špionem měl býti jednak známý Antonovič Štafela, který pět roků před válkou po tři roky svobodně po Moravě a Čechách konal přednášky o Rusku a jednu také měl ve Štamberku. C. k. státní návladnictví v Novém Jičíně tohoto dobrého muži sice zatklo, ale hned jako bezúhonné propustilo dra. Hrstku ale u vojenského soudu udalo, že tohoto Štafela podporoval a přenocoval, což proti tvrzení četníků bylo svědky jako nepravda dokázáno.

Druhým špionem měl býti Joža Uprka, majitel řádu císaře Františka Josefa I., který s autobilem a svým malým Jankem přijel se podívat na Štramberskou trůbu a dr. Hrstkou byl zde provázen.

Pro to vše, ač vojenským soudem mu byla dána úplná satisfakce, jest dodnes c. k. politickým úřadem v Novém Jičíně držán pod policejním dozorem. Týmž politickým úřadem, jehož správce Schmidt před jeho zatčením různým osobám se nepokrytě vyjadřoval „že mu musejí zlázat vaz“ — týmž politickým úřadem, který hned po jeho zatčení jeho nevinné ženě odňal koncessi na turistický asyl, kterou jí sám před dva roky jako velmi potřebnou proti odporu klerikálního obecného představenstva udělil a týmž politickým úřadem, který jeho synkovi dává nepříznivé vysvědčení politické zachoalosti —, takže, ač od velitelství pluku byl dvakrát odporučen ku povýšení za praporčíka, dosud musí býti kadetaspirantem. Tento synek byl od svých sedm roků mimo okres a dosud všude úplně bezúhonným.

Dra. Hrstku a jeho rodinu stál tento četníkův přehmat předně tři měsíce bezmezných duševních strastí, pak zdraví jeho a jeho ženy, ztrátu koncesse na turistický asyl, jehož zařízení stálo 14 000 K a konečně 6 000 K v hotovosti.

Konečně byl dra. Hrstka hned po zatčení ředitelstvím c. k. státních drah ve Vídni zbaven jako železniční lékař místa, které po deset let bezúhonné stále zastával a vyhozen z penzijního fondu, do kterého po devět roků patil.

Proti tomuto jednání ředitelství c. k. státních drah protestovala lékařská organizace, ovšem marně.

V základě všeho toho táží se podepsaní:

„Jest Vaše Excellence ochotna opatřiti dru. Hrstkovi a jeho rodině zadostiučinění a náhradu za vylíčené zde přehmaty úředních a vojenských orgánů?“

Votruba, Formánek, Dr. Viškovský, Smrček, Dr. Baxa, Pavlok, Stránský, Pokorný, Franta., F. Němec, Měchura, Exner. (Haus der Abgeordneten. — 12. Sitzung der XXII. Session am 28. Juni 1917; 347/1)

Propagátoři Štramberka

Jezevec

(Polední ostravský deník, 30. 6. 1933)

Kdo četl „Našinec“ ze dne 23. a 24. V. 1933, toho jistě zaujal článek J. A. V. „Koehlerův Štramberk“.

Je v něm celkem dobře popsána nová malba kostela ve Štramberku, až na ten první, druhý a poslední odstavec.

Je tam psáno mimo jiné... *„Klamal by se, kdo by se domníval, že odchodem dr. Hrstky do Mor. Ostravy a pozdějším jeho úmrtím je Štramberk bez nadšeného propagátora. Není, neboť ihned vyvstal jiný, který, ne-li účinněji, tož aspoň stejně účinně miloval svůj Štramberk a jen čekal na dobu, aby mohl učiniti Štramberk ještě více přitažlivým, než to činil dr. Hrstka. Tentokrát je to štramberský farář P. Hrubý.*

Zatímco umělecké poklady dr. Hrstky byly většinou ze Štramberka vyvezeny, obohatil on Štramberk uměleckým pokladem, který trvale zůstane majetkem celého Štramberka. Co učinil? Dal vymalovati štramberský farní kostel osvědčeným výtvarníkem, akad. malířem Jano Koehlerem ...

Pro úplnost měl bych snad ještě dodati, co stála tato vzácná Koehlerova výzdoba. Nemohu to však učiniti, ježto se bojím, že Koehler měl by pak opletačky s malíři pro nekalou konkurenci. Každý by ostatně tvrdil, že ty peníze nemohly stačiti ani na barvy.“

Nic by celkem na věci nebylo, neboť je jen s potěšením vítati, že „vystávají“ noví propagátoři Štramberka, jen kdyby do věci nebylo vtaženo jméno dr. Hrstky, které nemělo býti uváděno v souvislost s tímto případem.

Dr. Hrstka byl nejen propagátor nadšený, ale byl i též propagátor nezištný. Zamíloval se do Štramberka ihned po svém příchodu, jako mladý lékař, kdy Štramberk byl ještě velice málo známý. Pustil se ihned do práce, které věnoval celý svůj život a nelitoval při tom žádné námahy, jen když to bylo k prospěchu Štramberka.

Vždy, když to nešlo jinak, sáhl do vlastní kapsy, což stávalo se dosti často a nikdy se nedíval, jak hluboko sáhl. O tom se ovšem veřejnost málo dozvěděla.

Umělecké sbírky, které dr. Hrstka za svého působení ve Štramberku nashromáždil a do nichž vložil veškeré své jmění, byly ovšem velké a měly značnou přitažlivost pro návštěvníky Štramberka. Při svém odchodu do Mor. Ostravy vzal je pak dr. Hrstka skutečně s sebou.

Ale proč? Vždyť je nabízel a mohly býti některým propagátorem neb mecenášem Štramberka uchovány pro Štramberk nezmenšené. Nemusely býti vyvezeny a mohl býti jimi Štramberk skutečně obohacen, kdyby se byl našel skutečný propagátor Štramberka.

Poněvadž tyto umělecké sbírky opatřil si dr. Hrstka z vlastních finančních prostředků, bez cizího příspěví a byly jeho veškerým jměním, nemohl při svém odchodu jinak učiniti, než je vzíti s sebou, poněvadž se nenašel nikdo, kdo zakoupením těchto uměleckých sbírek chtěl by je zachovati, k obohacení Štramberka.

A vyvstal-li snad nyní nadšený propagátor Štramberka, mohl by snad ještě i nyní tyto sbírky zakoupiti a je tak pro Štramberk zachovati.

Vymalování štramberského kostela je ovšem skutečně umělecky provedeno za zcela mimořádně nízký náklad, který ale přece dosahuje, myslím, částky stotisícové.

A bude snad zajímavé věděti, kdo uhradil tento náklad, k trvalému obohacení Štramberka uměleckým pokladem.

Snad propagátor sám? Nikoliv.

Zapltil to ten, pro koho bude umělecký poklad zachován, t.j. Štramberk sám — vlastně Štramberáci a sice jednak kostelními přirážkami, jednak sbírkami, pořádanými v kostele.

Je proto zcela přirozené, že tento poklad zůstane majetkem Štramberka.

Kdyby byl dr. Hrstka stejnou cestou nabyl uměleckých sbírek, může být každý ujistěn, že i on by je při svém odchodu zanechal ve Štramberku.

Ale dr. Hrstka i jinak obohatil Štramberk. Toho důkazem je „Národní park“ na Kotouči, zrestaurovaná „Trúba“, Rašínova turistická chata, zřízená cesta na „Bílou horu“ atd.

Snad tento odkaz dr. Hrstky postačí k tomu, aby Štramberk vzpomínal na něho vždy s úctou a láskou, jakou i on Štramberk miloval.

A proto ještě dlouho bude se jménem Štramberk spojeno jméno dr. Hrstky a dlouho se budou ještě líčit krásy H r s t k o v a Štramberku.

Vojtěch Petráš — Štramberský motiv

Chvála štramberského nářečí

Vojtěch Petráš
(pokračování)

Milí čtenáři Zpravodaje města Štamberka, dnešní chvála štramberského dialektu bude sice zajímavá, avšak...

V hodinách matematiky a deskriptivní geometrie jsme často používali pojmu „množina“. Například: Kružnice je množina bodů v rovině, které mají od **bodu S** stejnou vzdálenost. Nebo: Parabola je křivka v rovině, křivka, jejíž body mají od pevné přímky **d** a pevného **bodu F** této roviny stejnou vzdálenost.

Množin je mnoho. Jejich název je pro slabé žáky zvláštní, nemilý, nezáživný.

Na našem srazu, už důchodců, jsme se dověděli, že „množina“ se měla původně jmenovat **„množství“**. Proč se tak nestalo, jsem pochopil jenom já, Štamberčan.

Slovo „množství“ se skloňuje podle vzoru „zrní“, nebo také „paní“. Paní má ve všech pádech „paní“, „zrní“ má jenom v sedmém pádě změnu: Co se **zrním**?! Proto odborníci volili menší závalu: množinu. Ta se skloňuje podle vzoru „žena“.

Před padesáti lety jsem nakreslil vzácného Moravana, učitele národů Jana Amosa Komenského. V Pravidlech českého pravopisu (Nakladatelství Praha 1957) je ve slově Ámos naivní čárka na Á. Pozdější papírová bankovka DVĚSTĚ KORUN ČESKÝCH má jméno Amose bez čárky.

„Můj“ Komenský je klidný, spokojený, s mírným úsměvem. „Bankovkový“ Komenský je utrápený. Zažil mnoho zla, trápení, neštěstí, ke všemu přišel o „Poklad jazyka českého“, na němž pracoval třicet roků a který mu shořel za třicetileté války v Polsku.

Občané štambersští, až se setkáte s domýšlivým Čechem, který vám bude tvrdit, že Moravané jsou drobátko, kapánek hloupější než oni, vyčtete mu všechny slavné Moravany počítaje J. A. Komenským a konče Emilem Zátopkem.

Historiky starých kamenářů

část V.

„Dyš chceš viseť, toš vis!“

Bohumil Kresta

Lojzek spozalesa byl vesela kopa. Ani kuřatu by něbyl ublížil a chlapi ho mjeli radi. Nějakutu srandu teš umjel povjedeť a dyš fučeł dobry vjetr, toš něbyl ani oteho, aby nekemu něprovet nějaku tu čertovinu. Ale potsupku to bylo trošku inač. Jeho roba byla hrozny chrt. Děcek němjeli, ale furt se museło skakať kołem jakehosyk hydu. S prace napole, potem pokludít gđejakutu havjeť a deprem se moheł umyť, pojest a napelech. Tak to bylo furt a Lojzek uš byl steho cełynanic.

Ras, dyš pryšeł do prace, bylo poňem viđeť, že je jakysyk něsvuj. Chłapi začali vyzvidať, co se mu stało, žeje takovy bes břynku. Aňi to nědało vela prace a Lojzek spustił: „Dyť ušto stu moju robu něňi gvydržeňu. Ešče němam ani prvňi lužicu społklu a uš vygdakuje: — Lojzu, motyka je fkolňi fhrotňičce a ňi ať se đluho ogrňiš. Viš, žeje napolu praca. Ja uš idu.— Fduchu sem sy pravił, toš edem utikaj.

Povim vam, jakto vykladał, něbyło na tym nicej k smichu. Eš namho bylo lito.

Dyšsy Lojzek ulevił, toš kerysyk chláp mu dal radu. „Višco, Lojsku, musyš přehodiť kar-tu a skusyť starej nahnať trochu strachu. Uvaš něgđe pauzňak a nakoncu uđełaj putlinu, ale daj pozor, aby se ti něstahla kołem krku eš doňi strčiš hlavu. Potem sy stupni na šam-rňu, strč hlavu dotej putliny a čekaj eš se stara ukaže. Eš uslyšiš, že ušide uđełaj ovjese-neho. Uvidiš jak se lekňe. Ale pravimti, takto spraf, aby seti provas něstahnul kołem krku. Lojzek dal na radu a vyskušał to.

Naras uslyšeł Anešin hłas jak vygdakuje, že jagđluho bude ešče čekať. Hledala ho po chałupje a Lojza ňigđe, eš ho našla potschodami viseť. Předstaťšyto, no to by bai zmrt-vym pohło. Jak mje uvideła viseť toš zahučela: „Dyš chceš viseť, potvoro, toš vis! Ja idu na pole.“ Jak to dovyklađať toš pravił: Co mi ineho zbyvało? Museł sem se zebrať a iť zaňu.

Ty roby, ty sy ňicej teho chláp a něvaža, ale bjeda dyby edem okem mžignul na druhu, toš toby „laska manžełska“ tej druhej vymalovała flajstr pot oko a možna by to odňes bai ke-rysy třeti zup.

Vaření povidel ve Štramberku před 120 léty

Podle kroniky Augustina Rašky upravil Josef Marek

Povidla se vařila ze švestek úplně dozrálých a tomuto úkonu se říkalo smažení slivek. V každé větší domácnosti k tomu účelu býval v síni u ohniště měděný kotel. V něm se vyloupané, kostek zbavené švestky míchaly dřevěným míchadlem až byly dovařeny a vařečka zůstala v nich visle stát. Pak se už mohly vybírat z kotlů po kusech.

Zatopilo se večer vždy před 7. hodinou a práce skončila o 9. hod. ráno. Tehdy bývalo u nás v síni veselo, neboť k vaření povidel se scházívало mnoho známých, jako když se peří dralo nebo předlo. Hosté se obvykle chvilu bavili povídáním rozličných místních historek a pak, když to již omrzelo, dali se do zpěvu, aby dlouhý čas při sice lehké, ale přece jen mechanické práci rychleji a příjemněji plynul. Práce trvala celou noc, za dne se konati nemohla pro jiné zaměstnání. Při smažení slivek bylo třeba také vytrvalosti, aby se várka nepřipálila. Za propůjčení kotle cizím se platilo 15 krejcarů, dřív si museli donést.

Napřed bylo třeba v putnách přinesené švestky ze zahrady opláchnout vodou a vyloupat. To se dělalo ještě za dne. Než se pod kotlem zatopilo, dobře se vymastil máslem, aby se slivky nepřipálily. Pak se vyloupané švestky z polovice vysypaly do kotle a rozvařily na břечku, která se potom vybrala do nádob čistě umytých. Stejným postupem se rozvařila druhá polovina švestek. Poté byl kotel znovu vyčištěn, opět máslem vymazán a naplněn prvou břечkou, jež se za stálého míchání zavařovala. Když hladina její klesla, přilela se k ní druhá polovina a vařila se společně za nepřerušného míchání, aby se povidla nepřipálila.

Při vaření našich povidel přidávala babička do nich různé koření, aby zavařené slivky nabýly pikantnější chuti, nebo přidala i kus homolového cukru, aby byly sladší. Koření nesmělo se dáti mnoho, jen málo nového koření, skořice i anýzu a toliko špetka muškátového květu a fenyklu. Dobře usmažené švestky ještě za tepla ukládala do čistě vymytých kadlubů a zbytek do nových kamenných nádob, ve kterých nebylo ještě sádlo nebo máslo rozpuštěné. Povrch povidel se v nich vařečkou uhladil a po vychladnutí přikryl dobře papírem namočeným do rumu. Takto upravené smažené slivky se nekazily a vydržely i několik let. V kuchyni sloužily jako pomazánka na chleba, na koláče a do kynutých knedlíků.

V mnoha štramberských domácnostech se vaření povidel zachovalo až do dnešních dnů. Byť třeba na plynovém sporáku.

Motýl téměř vyhubený

Mořic Remeš

(„Kravařsko“, r. II., č. 10, 15. 6. 1933)

Vědecké jméno jeho je *Parnassius* (*Doritis* Fabr.) *Apollo* Linne., česky se jmenuje »Jasoň červenooký«. Krásný denní motýl horských krajín s bílými, černě poprášenými, na okrajích sklovitě prosvítajícími křídly. Na předních má pět černých skvrn, na zadních dvě červená, černě lemovaná a bíle tečkovaná oka. Oplozené samičky mají na zadní části těla vakovitý přívěsek, vzniklý ztvrdnutím tuhé, samečkem vyloučené tekutiny. Motýl lítá od května do srpna.

Housenky jsou sametově černé, jemně chloupkované. Na jejich hřbetě viděti dvě řady hnědých anebo červenožlutých skvrn a ocelově modrých bradavek. Na prvním prstenci krčním je masité hmatové vlákno. Žijí v květnu na netřesku a rozchodníku a žerou prý jenom v hodinách největšího úpalu denního. Kuželovité kukly leží na zemi, zaklesnuté poutkem, jdoucím asi uprostřed těla.

Na některých místech na Moravě byl *Apollo* v dřívějších dobách hojný, tak třeba na hoře Jedové u Dolan nedaleko Olomouce nebo v Sudetách. Dnes je tam už vyhuben.

Velmi známým jeho nalezištěm byl Štramberk. Sta a sta kusů přišla odtud do světa, do soukromých a veřejných sbírek. Pan řídící učitel Lad. Hudeček, známý odborník a sběratel hmyzu, vzpomíná, že v době, kdy studoval na učitelském ústavě v Příboře, přinesl nějaký »skalař« ze Štramberka půl koše exemplářů tohoto motýla do Příbora a prodával kus po 3 krejcařích. Sám se pamatují, že za mého dětství byl *Apollo* na Štramberku velmi hojný a že jej lidé ze Štramberku prodávali po okolí. Dnes je téměř vyhuben. Někteří přírodopytci tvrdí, že se na Štramberku vůbec již nevyskytuje. Botanik Jos. Otruba, který v posledních letech v tamním kraji pilně botanisoval, mne však ujišťuje, že sám ještě na Kotouči *Apolla* viděl, velmi plachého a prchajícího klikatým letem. Podle jeho zprávy se přece tu a tam objeví, a to hlavně na západní straně Kotouče. Také housenky byly na rozchodníku bílém (*Sedum album*) nalezeny. Ovšem všechno nasvědčuje, že dnové jeho jsou sečtení a úplně vyhubení není daleké.

Rod *Apollo* je velmi proměnlivý a rozeznává se v něm velmi mnoho odrůd. I u exemplářů jednoho druhu na jednom nalezišti bývá hojně úchylek. K vědeckému názvu *Apolla*, žijícího na Štramberku, připojují se slova var. *Strambergensis* (varietas str.), což znamená česky: odrůda štramberská.

Připojený obrázek představuje *Apolla*, »pravého Štramberáka«, ze sbírek pana řídícího učitele Ladislava Hudečka v Přerově.

Pravěké nálezy ve Štamberku

příspěvek ku poznání moravské vlasti podává K. J. Maška
Ze starých štamberbských kronik zpracovává Josef Marek
část V.

Hlavní chodbu jsme opustili u zadního otvoru přední klenby, vracím se zpět, bych mohl dřívější líčení vrstev doplnit.

Vrstva kamení se zvyšovala a aluviální černá hlína se ztrácela, spousty vápencových balvanů strměly pod nánosem diluviálním 3—6 m vysoko, takže jsme musili, jsouce neustále ohroženi, že se na nás vše sesuje, především tato skaliska odstraniti. S nemalým namáháním rozstříleli a odstranili jsme více než 100 krychlových metrů skály. Za to jsme však byli odkrytím zadní krápníkové chodby bohatě odměněni.

Jako z alabastru skvěla se ve sněhobílém rouše svém tato až posud neznámá část Šipky, o níž dříve nikdo ani tušení neměl. 28. října 1880 po několika tisících roků opět jako první lidé dovnitř vstoupili. Moji společníci, kteří krápníků neznali, nemohli se dosti nadívatí na oslňující krásu přerozmanitých tvarů krápníkových, jimiž strop, stěny i půda byly pokryty a báli se některého z nescíslných stalaktitů se dotknouti, jen aby je neporouchali.

Měl jsem radost z tohoto nálezu, jenž by byl Kotouči a celé krajině, kde není daleko široko krápníkových jeskyní, k nemalé ozdobě sloužil a umínil jsem si proto zachovat vše, pokud jen možno, v neporušeném stavu.

Několik dní po odkrytí jeskyňky však již nerozumní ziskuchtivci, kteří ani nevěděli, co vlastně se tam nalézá, vlezli za doby noční do jeskyně a zpusťovali způsobem opravdu vandalským celou chodbu, pozuráževše a polámavše, kde co bylo. Krápníková jeskyňka ta byla malá a nízká, výška její obnášela vpředu pouze 2,5 m, vzađu 1 m, dlouhá byla asi 30 m. Jelikož dříve byla úplně uzavřena a vzduch neměl volného přístupu, byla usazenina vápenitá na stěnách měkká a odprýskává se po mrazech ve velkém množství.

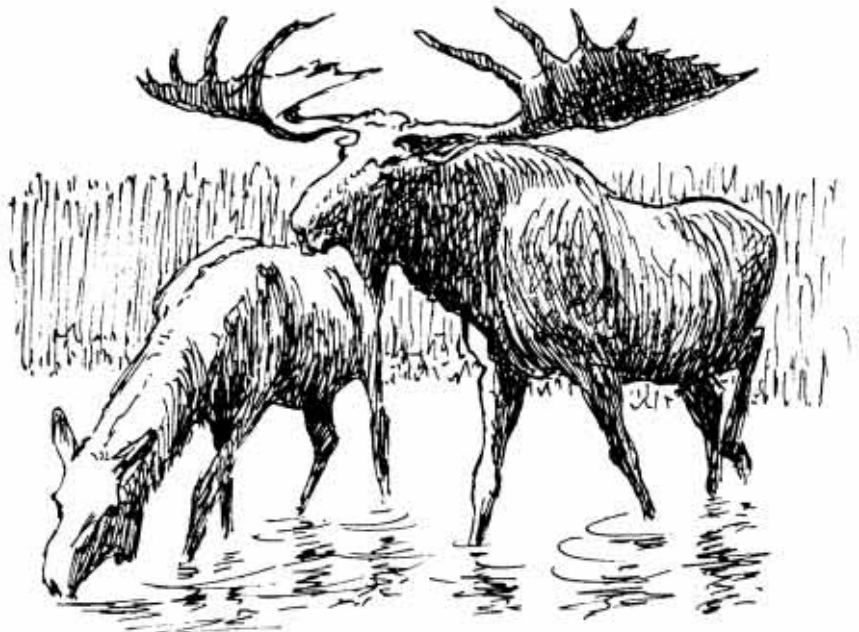

V chodbě krápníkové vrchní černé hlíny nebylo. Půdu tvořila 5—30 cm mocná vrstva travertinu, pod níž na celém prostoru jemný prášek dřevěného uhlí a popela 1—10 cm vysoko ležel, vyplňuje často vodorovné mezery v travertinu, jenž se na dvě vrstvy dělil. Bylo tu také rozsáhlé ohniště diluviálního člověka, avšak z jiné, mnohem mladší doby, než ohniště u „Jezevčí díry“. Také zvěřena byla rozdílná. Nalézaly se tu sice také jednotlivé zuby nosorožce a mamuta, ale v počtu nepatrném; nejvíce kostí přináleželo mladým medvědům (kteří sotva jsou totožnými s medvědem jeskynním), dále sobu, zubru, losu, lišce, rysu, tetřevu, sněžuli bílé a luníku obojkovitému. Výrobky lidské rovněž lišily se podstatně od výrobků dříve dotčených. Malé nožíky z pazourku rohovce a jaspisu, pěkně oštipaný hrot šípový též z pazourku a četné zpracované úlomky parohů sobích dokazovaly nad vší pochybnost, že člověk tu za jiných okolností a v jiných dobách žil, než při ohništi ve spodních vrstvách u Jezevčí díry nalezeném.

Podotýkám výslovně, že střepů hlíněných v jeskyni krápníkové nebylo. Předměty uvedené ležely bezprostředně pod horou travertinovou a z částí také v ní.

Žlutá hlína znenáhla se ztrácela ustupujíc konečně docela pod ní ležící šedé vrstvě kulturní, 40—90 cm mocné, kteráž hlavně ze šterku sestávala a množství uhlí obsahovala. Kostí bylo v ní málo a jen vzácnější tu byl pazourek.

Třetí však, totiž následující vrstva zelená jakoby proprané hlíny, měla obsah bohatý a zajímavý. Ležela tu kost na kosti. Byly tu hlavně kosti koně, nosorožce, mamuta a soba. Kostí ty celé i rozbité a neobyčejně křehké, byly charakteristickým způsobem na koncích ohryzeny. Také mamutích zubů bylo tu hojně, asi třicet celých stoliček, nepočítajíc četných úlomků, pochází z této vrstvy, která v krápníkové chodbě 80 cm výšky dosahovala. Na žádné kosti nebylo možno pozorovati nejmenší známky omletí nebo obroušení hran vodou.

Pod touto vrstvou, zjevným to pelechem dravců, následovala slabá vrstva hnědé barvy s omlutým obsahem a ještě hlouběji černá vrstva kulturní s četnými, mnohdy též neporušenými zbytky jeskynního medvěda. Také se tu nalézaly jednotlivé kosti jeskynního lva, levharta, vlka, jelena, tura, nosorožce a kance. Nejspodněji na skále ležel zelený písek a v něm nepatrné kosti medvědí. Odtud také pocházela vzácná čelist diluviálního psa.

V zadní části jeskyně, téměř úplně šterkem zanešené, nebylo lze vrstvy rozeznávat. Jedině ve spodní části nalézaly se hlavně kosti medvědí ve větším počtu.

Spodní vrstvu kulturní bylo možno sledovati v krápníkové chodbě až za komín. Kromě porůznu ležících rozštípaných kostí byly malé hrušky nebo kousky dřevěného uhlí v celé zadní části krápníkové chodby jedinými důkazy přítomnosti lidské. V této chodbě bylo kamenných nástrojů velmi málo, nalezené však vynikaly dokonalostí, z čehož možnou soudit, že člověk diluviální si kamenných nástrojů velice vážil, nemaje jich mnoho ke skutečné potřebě, neřku-li ke ztracení.

